

Remissvar
Socialdepartementet**Dnr**
S2023/03302

Yttrande över Karenstak och högriskskydd – en översyn av karensavdraget och förslag på utökade undantag, Ds 2023:33

Sammanfattning av Sveriges Lärares synpunkter på förslagen

Utredarna har gjort en genomlysning av frågan och tagit fram förslag som om de blir verklighet kommer förbättra och minska de skadliga effekterna jämfört med nuvarande regelverk. Det föreslagna karenstaket löser dock inte grundproblemet med att vissa yrkesgrupper som inte kan arbeta hemifrån får ta en hög självrisk vid sjukdom. Det riskerar också att öka sjuknärvaron och bidra till smittspridning. Sveriges Lärare är därför missnöjda med att karensavdraget inte helt tas bort eller att det inte kommer göras undantag för kontaktyrken. Sveriges Lärare avstyrker också arbetsgruppens förslag på ändrad administration av högriskskyddet.

Bakgrund

Sverige är idag det enda nordiska land som har en självrisk i form av ett karensavdrag inbyggd i sjukförsäkringen.

Karensavdraget drabbar på ett orimligt och orättvist sätt Sveriges Lärares medlemsgrupper som hör till de arbetstagare som vid lättare symptom inte kan arbeta hemifrån. Detta till skillnad från många andra tjänstemän och akademiker som ofta har den möjligheten. Det ligger en orättvisa i att arbetstagare som är bundna att utföra sina arbetsuppgifter på en fysisk arbetsplats, straffas ekonomiskt vid lättare och återkommande sjukdom. Detta gäller särskilt de som arbetar med yngre barn och elever och därmed exponeras för smitta i stor uträkning, vilket följaktligen innebär fler tillfällen med karensavdrag. Det är också viktigt ur ett perspektiv av ett hållbart arbetsliv och kompetensförsörjning att den så kallade sjuknärvaron minskar. Sjuknärvaro är ett underutnyttjande av sjukförsäkringen och sjuklönesystemet som medför en rad negativa konsekvenser, både på kort och lång sikt. Det finns en risk med att arbetstagare som arbetar trots sjukdom inte får återhämtning och i förlängningen får en ökad sjukfrånvaro. Att arbeta trots sjukdom kan innebära att fel beslut tas i arbetet. Sjuknärvaro kan också innebära ökad smittspridning i de fall arbetstagare går till arbetet trots symptom på luftvägsburet virus. Det gäller särskilt de yrkesgrupper inom Sveriges Lärare som i dag har en sjukfrånvaro som ligger klart över snittet på arbetsmarknaden.

Erfarenheterna från Coronapandemin och de tillfälliga regler som gällde då, visade på vikten av att personal inte går till arbetet med symptom och att detta minskade smittspridningen. Den tillfälliga karensersättningen bidrog till detta.

Vi vet att våra medlemmar vill göra sitt jobb och gå till sina arbetsplatser. Problemet är inte att de är hemma i onödan. Problemet är i stället en sjuknärvaro som i längden skapar ohälsa.

Sveriges Lärares synpunkter på valda delar av utredningens förslag

En mer generös begränsningsregel i form av karenstak

Förslag: *Det allmänna högriskskyddet mot karensavdrag från sjuklön och sjukpenning ska utökas. Karensavdrag ska inte göras från sjuklön eller från sjukpenning som svarar mot inkomst av anställning, om sådant avdrag har gjorts för arbetstagaren respektive den försäkrade vid sex, i stället för tio, tillfällen under de senaste tolv månaderna. Vidare ska uttrycket "allmänt högriskskydd" i socialförsäkringsbalken utmönstras. Det som benämns allmänt högriskskydd ska i stället benämnas karenstak. Benämningen karenstak ska även föras in i sjuklönelagen. Vissa följdändringar ska göras med anledning av begreppsändringen i socialförsäkringsbalken.*

Sveriges Lärare är positiva till att det allmänna högriskskyddet utökas då det är en förbättring jämfört med nuvarande regler. Sveriges Lärare har tidigare haft som förslag att högriskskyddet ska träda i kraft efter fem sjukfall vilket är en rimligare nivå men som ändå innebär en stor självrisk för den enskilde.

Ändrat namn för högriskskydd

Förslag: *Uttrycket "särskilt högriskskydd" i sjuklönelagen och socialförsäkringsbalken ska utmönstras. Det som benämns särskilt högriskskydd ska i stället benämnas högriskskydd. Vissa följdändringar ska göras med anledning av begreppsändringen.*

Sveriges Lärare har inget att erinra mot förslaget.

En enklare och mer effektiv administration av högriskskyddet

Förslag: *Den nuvarande ordningen för arbetstagare som omfattas av beslut om högriskskydd enligt sjuklönelagen ska ersättas med en ny. Den nya ordningen ska innebära följande:*

– *En arbetsgivare ska inte vara skyldig att betala ut sjuklön enligt sjuklönelagen vid sjukdom för sådan tid som en arbetstagare omfattas av ett beslut om högriskskydd enligt lagen. Arbetstagaren ska i det fallet istället hänvisas till att ansöka om sjukpenning, dvs. även för de första 14 dagarna i en sjukperiod.*

– *I de fall beslutet om högriskskydd enligt sjuklönelagen har sin grund i en sjukdom som kan antas medföra återkommande sjukperioder eller i en donation ska sjukpenning som svarar mot inkomst av anställning lämnas utan karensavdrag.*

– *En arbetsgivare ska inte göra karensavdrag från sjuklön, om sjuklöneperioden har börjat en dag då arbetstagaren omfattades av ett beslut om högriskskydd enligt sjuklönelagen.*

Vissa följdändringar ska göras med anledning av förslagen om den ändrade ordningen för arbetstagare som omfattas av beslut om högriskskydd enligt sjuklönelagen. Därutöver ska vissa strukturella ändringar göras i sjuklönelagen.

Sveriges Lärare avstyrker förslaget. Det kommer möjligen innebära administrativa lättnader för särskilt små arbetsgivare när sjuklöneansvaret övergår till Försäkringskassan för en anställd där högriskskyddet trätt i kraft. Administrationen läggs istället på den enskilde. Förslaget innebär också en försämring för de arbetstagare som tjänar över taket (10 pbb) vilket en ökande andel av

Sveriges Lärares medlemmar gör. De får då en sänkt ersättning eftersom det i sjuklönelagen inte finns något tak. De kollektivavtalade ersättningarna går in först efter dag 14 i sjukperioden.

Utökat högriskskydd

Förslag: Högriskskyddet för arbetstagare respektive försäkrade som har en sjukdom som under en tolv månadersperiod kan antas medföra ett större antal sjukperioder, ska utökas. Skyddet ska i stället gälla för dem som har en sjukdom som under en tolv månadersperiod kan antas medföra minst sju eller annars återkommande sjukperioder.

Sveriges lärare tillstyrker att tröskeln för att få ta del av högriskskyddet sänks men vill framhålla att det är en bedömning av läkare som ska avgöra detta. Det är ett tillstånd av återkommande sjukdom som kan ge upphov till sjukfrånvaro som ska vara det viktigaste kriteriet. Det angivna måttet, minst sju sjukperioder, bör endast vara ett riktvärde. En kronisk sjukdom som till exempel migrän, kan i perioder vara bättre. I fall som dessa ska inte ett tidigare beviljat högriskskydd dras in på grund av att för få sjuktillfällen uppnåtts.

Stockholm, 3 maj 2024
Sveriges Lärare

Åsa Fahlén
Förbundsordförande

Hans Flygare
Ombudsman Arbetsmiljö, Socialförsäkringar